

До

Президента на Република България

О Б Р Ъ Щ Е Н И Е

Уважаеми господин Президент,

Съюзът на съдиите в България Ви призовава да упражните правомощието си по чл. 101, ал. 1 от Конституцията на Република България и да върнете за ново обсъждане в Народното събрание приетият на 26.07.2017 г. Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс.

Считаме, че законът съдържа противоконституционни норми и същевременно въвежда изменения в наказателния процес, които ограничават гарантираното на конституционно ниво право на защита на гражданите.

Едно от основните изменения, въведени от закона, е промяната на подсъдността на т. нар. корупционни престъпления, извършени от висши представители на държавната власт, чрез изземването на компетентността на Софийски градски съд да разглежда такива дела и възлагането ѝ на Специализирания наказателен съд. Самата идея висшите представители на държавните власти да бъдат съдени от специализирания по организирана престъпност съд, наред с организаторите и участниците на организирани престъпни групи, представлява девалвация на идеята за държавност и допуска внушения за възможен политически произвол.

Независимо от поддържаната теза от вносителите на законопроекта, че така се постига специализация на правораздаването, приетото изменение променя характера на СпНС и АСпНС в извънредни, което нарушава

конституционната забрана по чл. 119, ал. 3 Конституцията.

С последната промяна на правилата за подсъдността чрез изземване на част от компетентността за разглеждане на обвинения за престъпления, извършени от лица с имунитет се постига смесване между допустимите критерии за определяне на специална и особена компетентност. Същевременно СпНС не се превръща в особен съд по отношение на определена категория правни субекти, а се овластява само за част от обвиненията, по които те са обвиняеми. Останалите престъпления, извършени от лица от категориите, изброени в чл. 411, ал. 1, т. 4 НПК, продължават да се разглеждат от Софийския градски съд.

На първо място, смесването на специализация по материя със специализация по лица влиза в конфликт с идеята за ефективност на този вид организация на съдилищата и компрометира предварително заявената легитимна цел. Това е първият белег за извънредността на способа за уреждане на съдебна компетентност, доколкото дискредитира изобщо идеята за постигане на тясна специализация, методологически изчерпателно дефинирана.

На второ място, изземването само на част, а не на цялата особена компетентност на Софийския градски съд – за имуществени, стопански, корупционни, документни престъпления и такива срещу правосъдието, и предоставянето ѝ на СпНС, също е белег за извънредност, доколкото всяка избирателност и отклонение от въвеждането на общ принцип за всички дела, за всички субекти или за цяла категория субекти се схваща като политическо накърняване на институционалната независимост на съда. Както добре е известно, видимостта за независимост е ценност от първостепенна важност за доверието на обществото към правораздавателните актове на съдилищата и ефективна превенция срещу правния нихилизъм.

На трето място, преуреждането на вече съществуваща особена компетентност (тази на Софийския градски съд по чл. 35, ал. 3 НПК) изисква мотивиране на промяната с надеждни и убедителни обективни факти, за да разсее съмнението, че целта се свежда до фактическото елиминиране на съд, от който останалите власти и прокуратурата не са били удовлетворени. Такива факти не са изложени нито при внасянето на

законопроекта, нито при неговото приемане. Напротив, данните, съдържащи се в доклада на ВКС за дейността на СпНС за периода 2012-2016 г. категорично не установяват каквото и да било преимущество на СпНС и АСпНС в областта на особената специализация в сравнение със Софийския градски съд по отношение на фактите, които се включват в понятието за ефективност. Нещо повече, особената компетентност на Софийския градски съд за категорията лица по чл. 35, ал. 3 НПК, за разлика от въведената в чл. 411, ал. 1, т. 4 НПК компетентност на СпНС, не е извънредна и поради това, че по Софийският градски съд по силата на общата си компетентност по чл. 35, ал. 2 и чл. 45, ал. 1 НПК, в рамките на териториалната ѝ ограниченост, е компетентен да разглежда съответния вид престъпления и когато са извършени от всички останали правни субекти. Особеността на Софийския градски съд е продиктувана единствено с цел постигане на унификация и за да бъде преодоляна опасността от местни политически въздействия при осъществяване на правосъдието, но не изисква създаване на нова предметна компетентност.

При това положение, след като:

- не се обосновава наличие на ситуация, с която съществуващите съдилища не могат адекватно да се справят;
 - постигнатото еkleктично смесване на специализацията по материя и особеността по правни субекти противоречи на утвърдените критерии за създаване на съдебна компетентност и не укрепва ефективността на правораздавателната дейност, защото на практика вече специализация не се постига;
 - изземва се необосновано вече съществуваща особена компетентност, която е тясно обвързана с общата компетентност на Софийския градски съд,
- се създава убеждението, че законодателната промяна не цели укрепване на независимо правораздаване, а тъкмо напротив – създаване на политически целесъобразно правораздаване.

Всички изтъкнати характеристики на приетите изменения в чл. 411, ал. 1, т. 4 НПК съвкупно установяват превръщането на СпНС и АСпНС в извънредни съдилища. С решение № 10/2011 г. Конституционният съд обяви за противоконституционна разпоредбата на чл. 411а, ал. 4 НПК тъкмо поради това, че е несъвместима с идеята за създаване на специализиран наказателен съд по материя, а не по субект. Това разбиране

е напълно валидно и сега по отношение на чл. 411, ал. 1, т. 4 НПК.

Следва да се отбележи и че с така направеното изменение на НПК се предопределя решението по дискуссионния въпрос дали на независим орган да се възложи разследването на дела за корупция, извършена от висши представители на държавната власт. Законът предвижда разследването по такива дела да се извършва от Специализираната прокуратура, следователите от Следствения отдел към нея и определените със заповед на министъра на вътрешните работи разследващи полицаи, което значи, че разследващите такива престъпления няма да са независими нито в структурата на прокуратурата, нито в тази на изпълнителната власт.

Другата основна част от въвежданите със закона изменения в наказателния процес са мотивирани като осигуряващи бързина и ефективност на досъдебното и съдебното производство. Без да оспорваме тезата за необходимост от премахване на излишния формализъм на наказателното производство, намираме, че конкретно предложените със закона решения в действителност не решават този проблем, като същевременно предвиждат сериозно ограничаване на процесуалните права и на обвиняемите, и на пострадалите. С въвеждането на непознатия до момента в българското наказателнопроцесуално право институт на преклузията на процесуални права се прави сериозно отстъпление от иначе останалите непроменени принципи на наказателния процес, сред които са осигуряване на правото на защита и разкриване на обективната истина. По сериозен начин се засяга правото на защита и чрез по същество лишаването на защитниците от самостоятелните права, които те винаги са имали досега, като страна в наказателното производство.

Считаме, че връщането на закона за ново обсъждане е необходимо, доколкото в хода на приемането му бяха изразени редица критични становища, между които и представените от Върховния касационен съд и Висшия адвокатски съвет, като съдържащите се в тях сериозни правни аргументи по никакъв начин не бяха отчетени от законодателя.

София,
31.07.2017 г.

Председател на УС на ССБ:
Атанас Атанасов